

Štev. 6.

V Celji, dne 20. junija 1894.

Leto III.

Znal bi rad . . .

Znal bi rad, če v luni jasni,
Če v ozvezdja čedi krasni
Srce bije vzorno, sveto,
Srce za ljubezen vneto.

Znal bi rad, če v dnù morja
Srce zvesto je doma,
Biser, čegar čarovita
Slika je ljudem prikrita . . .

Zvezde, kaj bi vpraševal,
Česa v dnù morja iskal! —
Saj še src, ki nam v bližini,
Zemski ne poznamo sini!

Vitalis.

Srcé — spominska knjiga.

Srcé človeško je spominska knjiga,
V katero zdaj s krvjo ti pišejo,
Zdaj zopet z zlatom hipe srečonosne
Na bele liste živo rišejo.

A čudno zdi se mi, da vse poteze
V spomin načrtane s krvjo temno
Pozneje obledé kot one zlate,
Ki pisane z veselo so rokó!

Slavoj.

Boganovi.

(Piše Dragan.)

(Dalje.)

VII.

Pretекlo je skoro leto dni po zadnjih dogodkih.

V svojem krasno opravljenem budoarji je slonela v mehkem naslonjaču baronica Leiherjeva in zadovoljen izraz zibal se jej je krog tankih ust. Njej nasproti je sedela Emilija; sladko se smehljaje je poslušala baronico, ki je bila zopet jedenkrat izredno zadovoljna in milostna napram svoje družabnice.

«Kdo bi si bil pač mislil pred jednim letom, da se bodo stvari tako ugodno zasukale; obupala sem uže in sedaj skoro zmagujem». Baronica se je zadovoljno zasmejala pri teh besedah

«Najprvo,» — nadaljevala je obrnjena k družabnici — «dvobojeval se je Pavel. Seveda se je vsled tega zopet povsodi govorilo o Egonu in Ani. — Koliko jeze sem tedaj vžila; — in vender je bil ravno oni dvoboj začetek moje sreče. Še se spominjam, kako je Egon prebledel, ko mu je moj svak rekel, da ženska, katere čast mora brat z orožjem braniti, ne more in ne sme postati soproga barona Leiherja. Egon je sicer govoril o vzroku onemu dvoboju, toda prepričal ni nikogar. Na tihom so ljudje le šepetali vsakovrstne stvari, kar tudi Egonu ni ostalo prikrito. Ločen od one plebejske čarodejke začel je treznejše misliti in soditi, posebno od kar je spoznal grofico Tarlanijevo. Kako je zdihal v začetku po svoji zaročenki, koliko pisaril! — Korak za korakom opazovala sem njegovo premembo, bala se in vender upala, sedaj pa menim, da bode kmalu konec vsej negotovosti, in da pride kmalu čas, ko bode Egon pretrgal zadnje vezi, ki ga še vežejo na umazane plebejske srečolovce. Bog daj, da se to kmalu zgodi in se tako slavno naše ime opere slednjega madeža». Ponosno vzravnala se je baronica pri teh besedah in iz njenih očij odsevala je vsa oholost namišljene plemiške visokosti, ko je nadaljevala: «Stari Boganov umaknil se je tudi o pravem času. Egon gojil je do njega meni neumljivo udanost in spoštovanje; kdo ve, kake bi bile razmere sedaj, ko bi Egon dobival še ona kratka, a reči moram jedrnata pisma, katera so meni prouzročila

Popravek. V 20. vrsti str. 99 čitaj »žaljenje» mesto življenje; v 14. vrsti str. 101 »spoštovanja» mesto poštenja.

toliko skrbij. Odkar njega ni več, postala sem mirna, ker vem, da bode Egon krenil na pravo pot ter sam obračunal s svojo nekdanjo ljubico in njenim vročekrvnim bratom».

«Če bi se pa, milostiva, gospod baron slednjič le zopet premislil» — opomnila je Emilija.

«Premislil? — Ne verujem.»

«Mogoče bi bilo in zato menim, da se ne sme rok križ držati. Bi li ne bilo prav, ko bi porabile sedanji ugodni položaj ter nekoliko pospešile končni popolni razdor?»

«Ne vem, kako bi se dalo to doseči, sicer pa menim, da je najbolje, ako Egon sam poravna vse, kakor se bode njemu prav zdelo. Dolgo itak ne bode treba več čakati. Vam pa Emilija, ki ste mi v tej zadevi toliko koristila, poplačam vaš trud tako, da bode te lahko zadovoljna.»

«Tega nisem iskala, milostiva.»

«Vem, vem, toda vsak delavec je vreden plačila in brez vas, ljuba Emilija, bi bila pač težko kedaj dosegla sedanji vspeh. Vi ste mi svetovala, da sem se preselila k Egonu, ko se je moral k polku vrniti, vi opozorila ste me prva na grofico Tarlanijevo, skratka neprestano ste skrbela in čuvala, — le vam gre torej hvala, da je Egon spoznal svojo zmoto in tega vam ne pozabim nikdar.»

Emilijino rumeno-koščeno lice prešinjala je rdečica radosti, in hinavsko je poljubila roko svojeje «milostni dobrotnici», kakor se je izrazila.

«Milostiva gospa, grofica Tarlanijeva,» naznanil je v tem strežaj, in vzradoščena hitela je uže baronica k vratom.

«Dobro došla, grofica, vender zopet jedenkrat.»

Moj Bog, kako krasna bila je ta grofica. Ko je stala poleg baronice ponosna in visoka, padali so skozi okno zadnji žarki zahajajočega solnca na njeno božanstveno postavo, tesno odeto v bogato črno krilo, ter jo obsevali s čarnim bleskom; okolu koralnih usten igral jej je ljub nasmeh in nje velike temne oči zrle so tako tožno, tako proseče, da bi menil zreti kako bajno prikazen, mamečo in slepečo vid, ali kako onih večno lepih podob nesmrtnih umetnikov, ki so uvekovečili v davno minulih časih za potomce uzor ženske lepote in stvarniške popolnosti.

To občutil je najbrž tudi Egon, ki je baš v tem trenutku vstopil ter očaran obstal pri tem pogledu; — še le baroničin vzklik vzbudil ga je iz zamaknjenja.

Izgovarjaje se je pristopil in dvorljivo poljubil belo ročico, katero mu je gracijozno podala grofica Tarlanijeva.

Odšli so v sprejemnico in začeli govoriti o nekež veselici, katero je nameravala v kratkem prirediti baronica. Kmalu pa je vstala in s prošnjo, da naj se jo oprusti za hip, odšla in ostala sta grofica in Egon sama.

«Kako sem hrepenel po tem trenutku govoriti samo nekaj besedij z vami, milostiva. Sreča mi je mila.»

Prijel jo je za roko ter pritiskal nanjo vroči ustni, v očeh gorela mu je strast in telo mu je drhtelo, ko je dihal vse opojni vonj mamljivega bitja.

«Kedaj vendar bodem čul, Melanija, iz vaših ust besedo, za katero uže tolikanj prosim, po kateri hrepenim, kakor pogubljeni po kaplji vode.»

«Kako ste vendar dolgočasni, Egon!»

Srebrnim zvonkim glasom se je nasmejala, nje žarne oči pa so se uprle v njegove, da je v svoji onemoglosti zastokal.

«Dolgočasen! — Vam je le moja ljubezen dolgočasna — Melanija?»

«Kako ste moški vendar čudni. Nevesto imate, meni pa govorite o ljubezni in zahtevate, da bi vam verovala.»

«Ne mučite me s takim govorjenjem — Melanija, vsaj veste, da je zame vse prešlo, odkar poznam vas.»

«Spomniti vas moram na resnico, da je ne zabite, gospod baron.»

Zopet se je zasmejala in zopet uprla oči v njegove. Zatrepetal je, kakor ptič, ki se vjame v neraztržno mrežo. Tedaj uže ni vedel, kaj v svoji strasti govoriti.

«In če vam dokažem, da vas ljubim, Melanija, bodete li potem verovali v me?»

«Kako hočete to storiti?»

«Storil bodem in kaj porečete potem?»

«Kaj potem porečem? . . . Ne vem.»

V tem je zopet baronica vstopila. Dobro je opazila sinovo razburjenost in zadovoljno se je smejala, ko je bila kmalu potem sama.

Res krasna je bila ta grofica, mlada udova za starim toda bogatim grofom Tarlanijem. Znanci njeni pa so rekali, da je brez srca; provzročila je baje uže mnogo gorjá ter smatrala ljudi za igrače, katere je pahnila z nogo od sebe, kadar se jih je naveličala. — In ako je bilo to govorjenje resnično, čemu bi se temu čudili? Kdo pač dandanes gleda na srce? Smešno. — Zunanost je naš bog, beseda «srce» je postala ničeven pojem, o katerem se še prilično govori, kakor se govori o davno prošlih stvareh.

* * *

V svoji sobici je sedela Ana Boganova. Z roko podpirala si je blede, a kljub temu čarni obrazek in zrla nemo, zamišljeno pred se.

Pač mnogo se je spremenilo v kratki dobi jednega leta in nje črna žalna obleka, še bolj pa tožno zroč, solzne oči pričajo, da dogodki prošlih dnij devi niso prinašali veselja, pač pa bolest in togo.

Kako dobro se še spominja dne, ko so prinesli Pavla. — Se li more pozabiti trenotek, ko je zrla v lice očetu, ki je v strahu in obupu prihitel k sinu in v nemi žalosti se zgrudil poleg ležišča svojega nezavestnega jedinca? Kako strašen je bil trenotek, ko je videla plakati sivega starca kakor otroka.

In naslednji dnevi! V bolečinah zvijal se je brat in vsak hip pričakovali so zadnji njegov zdihljaj. V divjih vročinskih fantazijah klical je očeta in sestre z najnežnejšimi priimki, namah kričal in se srdil nad neznanimi nasprotniki, potem zopet tožil in prosil in zaman trudile so se sestre umeti njegove vzdihne in tožbe.

Iz vseh teh divjih blodenj pa je odsevala brezmejna bratovska ljubezen, iz njih izvedela je Ana tudi vzrok vsej nesreči in srce se jej je krčilo bolesti, ko je pomislila, da se je vse to zgodilo radi nje.

Oče pa je hodil nem in tih, lasje so se mu pobelili in do tedaj ravna postava se je upognila pod silno težo žalostnih dogodkov.

Zasijali so zopet boljši dnovi. Krepka mlada nprav premagala je smrt.

Potihnile so strašne srce pretresujoče fantazije bolnikove, počasi okreval je Pavel in tudi obličje očetovo se je razjasnilo.

Dan za dnevom prihajala so tedaj Egonova pisma, ljubezen do neveste in skrb do prijatelja odsevala je iz njih; starec rekel je nekoč, da ni pričakoval toliko skrbi in ljubezni od njegove strani ter da ga veseli, ker je uvidel svojo zмотo. Srečen dan je bil tedaj za Ano.

Pozneje, ko je Pavel skoro uže popolnoma okreval, praznovala je Marija slavnostni poročni dan v tihem domačem krogu. Vesele ure preživeli sta takrat prijateljski rodbini — bile so zadnje in kdo ve, jej bo li sojeno užiti še kedaj trenotek neskaljene sreče!

Pavel ozdravel je popolnoma in prišel je čas, ko se je moral odzvati svetnej pravici, ki zahteva, da naj nihče ne preliiva krvi svojega bližnjega. Ker je bil sam težko ranjen in je tudi njegov tekmeč okreval, glasila se je sodba še dosti ugodno. Nekaj mesecev prebiti bode moral v trdnjavi. Sramotno za sorodnike to ni, pač pa je mučno, posebno ako je človek občutljivega srca, kakor je bil stari Boganov. Po Pavlovem odhodu zgubil se je zopet prijazni odsev raz starčevo obličje. Nikomur ni tožil, sploh malo govoril, v prsih pa ga je peklo in grizlo. Kmalu se je vlegel in po kratkih urah zaspal na večno. Zadnje njegove besede bile so blagoslov in molitev za deco.

Hudi udarci bili so to za mlado devo, je li čuda, da ji je obledelo cvetoče lice, da zro njene oči žalostno v svet? Hitro prišlo je spoznanje življenja in čaša trpljenja jela se je polniti.

In Egon! Kako se je premenil v zadnjih mesecih. Prej porabil je vsako prosto uro, da je pisal svoji zaročnici in često prihital je iz daljnega mesta za kratke ure k njej. Zadnjikrat bil je tu pri očetovej smrti. Od tedaj izvira njegova čudna izprememba. Njegova pisma postala so redka, kratka in mrzla. V njih ni več one ljubeznjivosti in gorečnosti, ki je tako blagodejno osrečevala ubogo devo.

In zadnje pismo bilo je tako čudno, nekam skrivnostno, kakor bi se pisec bal nekaj povedati ter prikrival resnico.

Redno odgovarjala je Ana svojemu zaročencu. Ko so pričela pisma poredko prihajati in je čitala njih kratko ničevno vsebino, bolelo jo je to neumljivo obnašanje Egonovo neizmerno, toda očitala mu tega ni, niti ga vpraševala po vzrokih. Preponosna je bila, da bi prosila in očitala. Sedaj pa so minuli uže tedni in še ni dobila nikakega poročila od njega, katerega vkljub vsemu še vedno ljubi s čisto neomadeževano ljubeznijo.

Dalj ni mogla čakati in pisala je Egonu; ničesar mu ni očitala, mirno in ljubeznjivo glasilo se je pismo, kakor navadno in le pojasnila prosila ga je konečno.

Dolgo pričakovala je odgovora, danes pričakuje ga zopet, ob jednom pa tudi Pavla, ki je prestal svojo kazen.

Ravno prihaja pismonoša. Da, od Egona je. Čita, čita, kakor bi ne verovala, pogleda še jedenkrat naslov. Lice jej smrtno obledi in na obrazu bere se jej neizmerna bolelost. Pretresujoč vzdih izvije se ji iz prs, ko čita zopet:

Ljuba Ana!

Zmotil sem se, zmotila sva se oba, ko sva verovala v svojo mej-sobojno ljubezen. Človeško srce je uganjka, to spoznal sem prepozno na sebi. Ne zahtevaj, Te prosim, k temu od mene pojasnila. Kar koli bodeš zahtevala storim rad, le to te prosim vrni mi dano besedo in odpusti mi.

Egon.

(Konec prihodnjič).

Nekaj o lepem.

(Piše —ni—.)

(Dalje.)

Sestav klasičnosti, uporabljen v naravi in pri raznih duševnih pojavih, privede nas na jedni strani do lepega veseljstva ali kozma, na drugi strani do klasiškega umotvora.

Vesoljstvo je v pesnikovem duhu dobro urejena, sama iz sebe delujoča, prosto se razvijajoča celota, ki nikjer ne pozna meje svojega delovanja in bivanja, ki je v vseh delih, posamezno in v zvezi, polna moči in v vseh svojih pojavih pomembna.

Jeden filozofski sestav ima na sebi te pogoje klasičnosti, panteistiški sestav Giordana Bruna. Ta je bil filozof in pesnik ob enem in v njegovih spisih (dela causa, principio et uno; del infinito, universo e mondi; de monade, numero et figura liber, itd.) veje nam res pesniški duh nasproti, ker vzvišenejšega svetovnega naziranja, kakor pri Giordanu Brunu, ne najdemo pri nobenem filozofu. Njegov svet je neskončno, živo, iz samega sebe delujoče in samo sebe uresničujoče veseljstvo, v njem imajo še najnovejši deli na sebi izraz neskončnega principa. Vesoljstvo je neskončno, ker njegovo delovanje ne pozna nobenih mej, ono je popolno lepo, ker se vsi deli družijo v splošno soglasje. V njem imajo razglasje, razpor in zlo svoje popolnoma upravičeno mesto, pa radi tega G. Bruno še ni pesimist, ker razume pomen zla v svetovni celoti. Pesimizen pretirava, pesimizem je le nepopolno in pomanjkljivo svetovno naziranje. Pesimist obrača svoj pogled vedno le na zlo, znaša vso zlobo in vse nepopolnosti na jeden kup in potem meni, da je ta njegova zbirka svet, kakoršen je v resnici. Pesimist povzdigne to, kar je le jedna stopinja v svetovnem razvitku, do splošnega značaja sveta. Če se človek opira le na posamezne dogodke, obidejo ga res dostikrat pesimistiška čuvstva; komur pa je prost razgled nad celoto, temu se mora razvedriti oko. Napredek v svetu se ne da tajiti; zapreke, upor in zlo so za človeka zdravega duha le nagib k večji delavnosti in napredku. Kako se odlikujejo res herojiški nazori o nramnosti pri G. Brunu (degli eroici furori) od pesimistiškega zaničevanja sveta! Pesimizem išče vir vse blaženosti v smrti, v uničenji, herojiški človek v smislu G. Bruna dviga se z lastnim delovanjem in lastnim naporom do vedno višje stopinje bivanja, pred njim se razprostira neskončno polje za njegovo delovanje in popolnjevanje samega sebe, čisto po Goethejevih besedah v Faustu:

«Wer immer strebend sich bemüht,
Den können wir erlösen.»

Bolj ali manj pesimistiško nadahnjeni so bili vsi veliki duhovi, toda pesimizem kot svetovno naziranje je bolan izrodek bolnega časa. Klasiško naziranje sveta se nam v posebno svitlej luči kaže tudi pri največjem pesniku novejšega časa, pri Goetheji, čegar nazori so sorodni z nazori G. Bruna. Njegova narava je najvišja umetnica, isto, kar Brunovi jednotni princip, ki vse oblike iz samega sebe zajema in se sama iz sebe razvija.

Lepota duha javlja se v umetnosti, v katerej se prvotna duševnost prikaže. Estetiški duh, duh umetnika obsega v sebi lepe oblike, ter skuša to svojo last predstaviti na zunaj, spraviti zunanji svet pod njihovo oblast, on hoče imeti lepoto v dveh iztisih in tako postane on umetnik. Za to svoje predstavljanje pa mora imeti snov, katerej vdihne svoje uzore. Snov mu podaja v obilnej meri čutni svet; umetnost potem takem lahko določimo kot predstavljanje lepote v čutnej obliki. Umetnost izvira izza prostega delovanja duha in je vsled tega, vsaj kolikor je nam vesoljstvo znano, prednost, katera človeka povzdiga nad druga bitja. Umetnost je prednost duha, ki se zaveda samega sebe in svojih pojavov in je ob enem navezan na čutni svet. Umetnost mora biti prosta, ker povsod, kjer je lepota, vlada prostost; toda ta prostost ni brez vsakega pravila. Če vzamemo iz umetnosti prostost, poniža se do hlapčevskega posnemanja. Delovanje brez zavedanja o pomenu in namenu izvira iz nagona, kakor pri živalih, ter mu ne moremo pripisovati umetnosti.

Umetnik prenese svoj duh v umotvor ter mu podeli tako prostost in življenje. Kdor ne more na ta način stvora oživiti, ni umetnik. Postave velikih pesnikov in umetnikov kažejo se nam kot istinite, ter živé višje življenje, katero so jim podarili njihovi stvaritelji.

Umetnik ima pred seboj mnogovrstno snov, katero naj uredi in sestavi. Po čem naj se ravna? Imeti mora pravilo, po katerem spravi to mnogovrstnost v zvezo. Kar imata dva soglasna člena jednakega, služi nam lahko kot pravilo. Ker morajo biti istovrstni vsi členi, ki naj se zedinijo v soglasje, ki se morajo pokoriti v kljub mejsebojnej različnosti skupnemu pravilu, ima umetnik merilo, kako naj svojo snov obdela. V vsakem posameznem slušaji mora se posluževati kakega pravila; če se vsa posamezna pravila združijo v višje ali najvišje, ki vlada v vsakem duševnem pojavu, če se posamezna pravila povzdignejo v sestav, takrat dobimo sestav pravil ali slog. Ta sestav pravil pa mora biti v členih samih utemeljen, pravila morajo obsegati ono, kar je stvarcem v resnici skupno.

Če se določi slog kot način rabljenja čutnih sredstev, to še nikakor ne zadošča, ker je tudi manira način rabljenja. Ta pa je le umetno pravilo, ki ni izpeljano iz stvari samih, ker bi se drugače spremenilo v slog. Početek posameznih manir je jako mnogovrsten, ker je tudi nepopolno predstavljanje mnogostransko. Največkrat zavlada jedno pravilo, ki velja samo za poseben slučaj, za pojedino vrsto umetnosti, tudi na drugih poljih, na vseh prikazavanjih duha, dasi to nikakor ni umetno. Če hoče kdo razširiti posamezno pravilo, ki je v spevih Homerjevih čisto na svojem mestu, ker se zлага s kakovostjo snovi, na celo epiko, da n. pr. povsod v uvodu Muze ogovarja, ali če jednoto klasiškega umotvora napačno tolmači, kakor bivši francoski tragiki, če raztegne v slikarstvu pravila, po katerih se je ravnal mojster, na vse, spadaj sem ali ne, ali če jih pretirava in zgrablja, tedaj imamo maniro, a nikakega sloga. Slog zahteva popolno predstavljanje; ker je pa nemožno, da bi bilo predstavljanje kedaj popolnoma čisto in brez vsakega subjektivnega dostavka, tedaj je temu naravna posledica, da dovršenega sloga v umetnosti nimamo, da je v njem vedno več ali manj subjektivnega, torej da vlada več ali manj manira. Slog ostane vzor, vsak resnični sestav pravil je le «phaenomenon», dočim je slog «noumenon», in čim bolj se ta posnetek bliža svojemu vzoru, tem popolnejša je umetnost. Slog podeli umotvoru naravno resničnost, ker mora biti utemeljen v naravi stvari samih in radi tega je n. pr. grško svetišče, grška soha ali pa katerasibodi postava iz Shakespearejevih dram tako polna življenja in kakor sama iz sebe vzrastla, dočim se pri umotvoru, na katerem pogrešamo naravni slog, vedno nahajajo sledovi umetnikove roke in se vedno in vedno vriva misel, da je vse le napravljeno in umetno sestavljeno.

Slogu ravno nasproten je neslog; če kdo združuje dele brez pravila, če nima nikakega splošnega pravila, tedaj mu odrekamo slog.

Snov umetnosti je mnogovrstna po različnosti predmetov in duševnega dejstevovanja. V prvo imamo dve najsplošnejši določitvi vsega čutnega bivanja: prostor, v katerem so stvari druga poleg druge, in čas, v katerem slede druga drugej. Če pustimo vsako čutno kakovost, tedaj imamo najprej črte in obrise (na raznih stavbah) ter plastiške oblike; s kakovostnimi dostavki so pomešane senčnate in razsvetljene ploskve teles, dalje barvane ploskve in barvana telesa. Samo časovne oblike so takt, metrum in ritem; vse te oblike se pa dajo zjediniti, kakor n. pr. pri plesu, kjer se združijo oblike prostora in časa, lepe črte in ritem.

Druga razdelitev se opira na raznovrstno duševno delovanje. Predstavljanje je ali obsezajoče, ali čustvujoče, ali pa je pravo dojemanje, vziranje in mišljenje. Obe razdelitvi segata druga v drugo. Obsezajoče predstavljanje ima pod seboj prostorne in časovne oblike, nanje se

opira lepota črt, dalje plastiška, metriška in ritmiška lepota. Občutimo pa svetlobo in senco, barve in zvoke in dobimo na ta način lepoto v vsporeditvi in zvezi svetlobe in sence, lepoto barv in zvokov. Z dojetjem, vziranjem in mišljenjem se skladajo vsa lepa razmerja čustev in mislij, vse vrste pesništva.

Če zjedini vse mogočne pojave duševnega delovanja v jednom duhu in če si ga mislimo tako, da zadošča na vse strani sestavu popolnosti v najpopolnejši meri, tedaj pridemo do vesoljnega duha, ki ima vse, kar je duševno, v najvišji meri, čegar mišljenje ima v sebi moč bivanja in je potem takem od mišljenja (hotenja in čutenja) končnih bitij neskončno različno. Ta vesoljni duh obsegal bi v sebi vse druge duhove, on bi bil pradah ali logos. In kaj je ta logos drugega, kakor kosmos v smislu G. Bruna, čegar vesoljstvo je skozi in skozi oživljeno, čegar potencia je ob jednom aktualnost. Hegel nam je podal le pasliko tega logosa in tako so tudi vsi drugi panteistiški sestavi, bodisi Spinozina ali Lotzejev (ne glede na vrednost rezultatov njegovega teoretiškega raziskavanja) v primeri z Brunovim nedostatni in nepopolni. Če bi imela estetika pri izpoznavanju kako besedo,*) privedla bi nas do vesoljstva, katero bi bilo resnično, dobro in lepo, resnično, ker je vse posamno utemeljeno v celoti, in iz nje sledi dobro, ker imajo vsi deli svoj namen in mu služijo, lepo, ker je ta namen sam vsestransko soglasje. V tem vesoljstvu bi kraljevala lepota, ona bi bila solnce, ki vse prešinja in oživlja.

Resničnost, dobrota in lepota smatra se navadno kot jedno in isto, ali z drugimi besedami, kar je resnično in dobro, to je tudi lepo. Ta sodba je pa sintetiška, ker more biti marsikaj resnično in dobro (v metafiziškem pomenu), dočim še ni treba, da bi bilo lepo. Resnično je lahko, ker je vse posamezno popolnoma utemeljeno v celoti, ker vežejo vsi deli drug drugi in dobro, ker služi vse svojemu namenu, dočim še ni treba, da bi bilo lepo. Lepota ni namreč nikak despot, kateremu so vsi sužnji, ona je republikanska. Vsi deli kakega organizma služijo

*) To bi seveda ne bilo možno po Herbartovi metafiziki, katera se pa sama ne more vzdržati. — V 2. št. na str. 35 smo pisali, da modroslovje pojme s pomočjo pristavka predeluje in tako protislovje odstranja po «Methode der Beziehungen» in da se logika peča s pojmi le glede njihove oblike. Pripomniti imamo le toliko, da mora modroslovje pojme res pripraviti tako, da si jih moremo misliti; da bi se pa v vseh pojnih in tako, kakor hoče Herbart (n. pr. stvar s svojimi lastnostmi, vzročnost, substancijalnost itd.), nahajala protislovja in da bi se dala odpraviti tako, kakor skuša Herbart, da bi bil to jedini namen modroslovju, da popravlja pojme, katere nam podaja skušnja, ali da bi bila logika čisto ločena od metafizike, tega nikakor ne trdimo in tu moramo pripomniti, da je ta odstavek ostal, ker ni bilo časa za popravo ali pa dostavek. Vedno in vedno pa moramo podarjati formalizem v estetiki, kjer je bila Herbartova metoda čisto na svojem mestu.

lahko le jednemu namenu, toda jedino njemu, tako da so sami popolnoma nesamostojni, vsaj za estetiški čut. Topost, neokretnost in sploh grdost je vtis, kateri napravijo na nas taki stvori, kjer so posamezni členi popolnoma nesoglasni, dasi dobro služijo svojemü namenu. Kakor pa pozna ljudovlada le proste državljane, ki ohranijo vsak svojo individualnost, toda tako, da se vsi čutijo člene jedne in iste celote in se potem tudi ravnajo, istotako zahteva lepota individualno veljavo z ozirom na celoto, ali pravilo, ki vlada v celoti, mora imeti pod seboj nižja pravila, ker to zahteva sestav klasičnosti.

Pojem lepega smo razvili glede na vse njegove momente in zasedovali lepoto, ki se kaže v naravi, in njeno uresničenje po zavednem, prostodelujočem duhu v umetnosti. Pri določitvi pojma smo se ozirali posebno na dve strani, na objekt in njegovo kakovost in na subjekcijo stanje, katera stojita v razmerji razloga ali povoda k posledici. Na ta način nismo dobili samo nominalne, ampak tudi stvarno definitivo lepote. Kakovost ali lastnost lepega predmeta, namreč vsestransko soglasje njegovih delov, je vzrok estetiškega dopadanja in s tem, da smo pokazali vzrok ali pogoj, izpolnili smo vse pogoje stvarne definicije. Vsaka druga definicija more povdarjati le subjektivno stran, in izreče označenje objektivnega pogoja le kot postulat ali zahtevo. Če rečem, lepo je to, kar more vzbuditi dopadanje, in sicer popolnoma nesebično, ki ni nikakor odvisno od raznih položajev subjektivnih, določil sem ravno s tem nalogo, da zaznamujem in določim oni predmet, kateri more to učiniti in podal le nominalno definicijo, kajti razložil sem le, kaj naj si pri besedi «lepo» mislim. Če se s tem pojasnilom zadovoljimo, potem seveda lahko trdimo, da se da lepota le težko določiti, kajti čuvstva radi njegove jednostavnosti ne moremo razkrojiti v njegove dele. Čuvstvo sploh moremo le občutiti in če hočemo, da nas kdo razume, moramo je v njem provzročiti s tem, da pripravimo objektivne pogoje in odstranimo vse zapreke, ki ovirajo njegovo čistost. Če pa ni lepo subjektivno stanje, namreč dopadanje, ampak le njegov predmet, tedaj nimamo povoda k tožbi, da se lepota more le težko določiti, ker je jednostaven pojem, kajti z označenjem pogojev v predmetu, dalje razmerja mej subjektom in predmetom in z natančnim razločevanjem subjektivnih položajev razkrojili smo pojem lepega v njegove dele, če sicer kakor definicija in pred vsem realna definicija, pojem popolnoma omeji.

Onega objektivnega vzroka pa nismo našli v posameznih delih predstave, ampak v njihovej zvezi, ker bi imeli sicer opraviti le s čisto subjektivnim stanjem, kakor pri prijetnem in neprijetnem, in na ta način smo prišli do zaključka, da je estetiški formalizem jedino pravo stališče.

Formalizem v estetiki ima dosti nasprotnikov, zlasti pri onih, kateri se radi vtaplajo v čuvstva in pri katerih prevladuje sentimentalnost. Ti vedno in vedno zahtevajo, da mora imeti umotvor vendar kako vsebino, ki mu še le daje vrednost. Obnašajo se pa tako, kakor bi umetnost, ki je le izražanje oblik, njihovim željam ne ustrezala, kar je neupravičeno. Oblika je njim nekaj mrtvega in zunanjega, nič zasebnega (für sich seiend) in čutijo se poklicane, da zagovarjajo notranjost, pomenljivost in duševnost na umotvorih. In vendar nobeno očitjanje ni manj upravičeno, kakor to. Bistvo lepote našli smo v vsestranskem soglasji in to moramo pojmiti kot sestav, kot organiško celoto. Izkazalo se je, da je ravno oblika polna duha in pri pojmu organizma moramo si misliti povrat v sè, torej zasebnost. Ravno oblika podeluje intelektualnost in tudi v zunanji naravi je oblika sorodna z duhom, kar ravno duševno poznavanje omogočuje. Pojem duševnosti zahteva pojem smotra in ravno ta je bistven pogoj lepote. Ta namen ali smoter pa pri lepoti ni zunanji, ampak imanenten in bistven in če je duh sam sebi namen in smoter, potem je lepota polna duha. Pri umotvoru, ki je glede oblike popolnoma dovršen, nikakor ne pogrešamo notranjosti, kajti notranjost in zunanost sta nerazdružljivo zvezani, prva ne more bivati brez druge, ker sta pojma, ki drug drugega popolnujeta in omogočujeta. Če torej pri kakej sliki pogrešamo življenja, tega ne moremo očitati obliki sploh, kakor da bi bil umetnik radi tega, ker je gledal le na obliko, zanemaril vsebino, napaka obstoja marveč v tem, da je oblika pomanjkljiva in nepopolna, kakor n. pr. pri obrazu, čegar poteze so kakor okamenele. Radi tega nam prisiljeno stanje ne ugaja, ker se življenje ne izraža in ne javi. Čim mnogovrstnejša je oblika, čim več izprememb ima in čim prosteja je, tim lepša je cela pòdoba. Radi tega zahtevamo od umetnika, da nam predočuje vsak predmet v takem položaji, da moremo iz te posamezne oblike, v kateri nam ga predočuje, sklepati na kolikor možno veliko mnogovrstnost in mnogostranost, kar je zahteval uže Lessing. Svojemu predmetu mora umetnik vtisniti duh, če ravno ta ni predmetu lasten, ampak tuj. Duh se pa od oblike ne da ločiti, ker se javlja v njej. Samo vegetativno ali senzitivno življenje ali pa popolno vtopljenje v čuvstvo nima na sebi še nikakega sledu intelektualnosti, ker se ta pokaže še le v zvezi, ker je zavednost samega sebe prvi pogoj in ker je v posameznem čuvstvu duh čisto zezan. Čuvstva in občutki so le snov, iz katerih se lepa celota razvije. Oblika premaga snov in jej podeli intelektualno življenje, ideja se polasti materije, bodi predmet rastlina, žival ali pa človek. Uže pri človeški roki samej se nam kaže jako velika razlika oblik in njih pomen. Ta ima neotesane poteze, prav vstvarjene za robsko delo in namenjene, da se pogreznejo v materijo

in tam ostanejo; pri drugem zopet uže iz roke same lahko sklepamo, da je ustvarjen za kaj višjega. Surovost obstoja ravno v tem, da oblika ni še prevladala materije, olika in omika je možna še le po izobrazbi in ti izrazi sami že pričajo, da je oblika njeni element. Umetnost zadovolja razum in srce, če si ravno le obliko izbere za svoj predmet, tako da se jej od te strani ne more ničesa očitati.

Objektivni pogoji pa morajo biti v razmerji s stanjem subjektivim, kajti ravno radi tega so le pogoji. Z besedo «lep» zaznamujemo predmet, ki nam ugaja, tako da brez tega subjektivnega dostavka o lepoti ne moremo govoriti, vendar ne tako, da bi lastnosti objekta ne ostale iste, le mi jim ne moremo dati nikakega imena. Da pa ostane čista tudi subjektivna stran, izpolniti se morajo različni pogoji. Vse te pogoje označimo z besedo okus. Tukaj pa zadenemo zopet ob neko mnenje, ki se izraža v reku: «de gustibus non est disputandum». Ta pa je samo varijanta sofistikega stavka: «πάντων μέτρον ἄνθρωπος» vporabljenega v estetiki. Če bi bilo res tako, potem bi vladalo pri razsojevanji lepote popolno brezvladje in veljavna sodba bi sploh nikdar ne bila možna. Radi tega mora ravno dopadanje biti prosto vseh subjektivnih pritikin in mora biti le izraz razmerja mej posameznimi členi lepe celote, to je, biti mora objektivno. Ta objektivnost tudi omogočuje estetiško izobrazbo, kajti kako bi oni, ki meni, da resnico uže ima (in to menijo res oni, ki se strinjajo z nazori zgoraj navedenimi), čutil v sebi potrebo, da svoje naziranje popolnjuje, če je uže popolno, ali kako bi sploh mi mogli govoriti o izobrazbi, če bi ne bilo nobenega smotra, nobenega konca, kateremu naj bi se bližala. Ta objektivni okus je neobhodna zahteva za poznavalca in kritika, še bolj pa za umetnika. Dočim pa prva dva ostaneta pri vziranji in razsojevanji lepote, skuša umetnik lepoto v snovi izraziti in o načinu tega izraževanja in o vporabi snovi moramo marsikaj določiti.

(Dalje prih.)

Bodi moja!

Bodi moja, dèkle zorno,
Čaše mi polnila boš,
S sladkim vincem neumorno
Ljubav mi netila boš!

Srebal bodem sok peneči,
Tebe ljubil presrčno,
Peval ti o zlati sreči,
Vmes poljubljal te srčno.

Slavoj.

Slike s Semernika.*)

Načrtal Fran G—l.

V slovenskem slovstvu so bili nekdanj potopisi zelo priljubljeni; da, razširili so se slednjič tako, da je pokojni Erjavec nastopil proti njim v svoji klasiški satiri «Pot iz Ljubljane v Šiško». Število potopisov se je pozneje skrčilo, vendar še vedno zanimajo čitatelje. In res, kdor sam ne izpozna tujih krajev na potovanji, vsaj rad čita opise drugih potnikov; in marsikedar pripomore tak spis do tega, da sam obiše in ogleda kraje, katere je iz opisa izpoznal. — V naših dneh razširja se vedno bolj in bolj turistika, le pri dijaštvu opažamo, da je zanimanje za potovanje zelo ponehalo. Popolnoma prav je, da se ne trka več po župnjiških, češ: «Pauper studiosus sum — —» kajti s tem ponižuje se ugled dijaškega stanu; ali mnogo partij stane tako malo truda in troškov, da je res obžalovati, da se dijaštvo ne zanima zanje v večje meri.

Dunajskim velikošolcem priporočal bi zlasti, da ob priliki, ko odhajajo v domovino, ali ko se vračajo na Dunaj, zapuste za nekoliko časa železniški voz. Najprimernejše in najugodnejše se da to izvršiti na Semerniku ki slovi zbog svoje naravne lepote. Nekoliko takih partij narisati hočem kratko v naslednjih vrsticah.

Da si ogledam nekoliko tujih krajev, odpeljal sem se lani iz Dunaja po aspanžki železnici, hoteč priti preko Wechsela na uže poprej mi znani Semernik. Aspanžka železnica vodi iz dunajske «Kostanjevice», združi se pri dunajskem Novem mestu z južno, — odcepi se pa kmalu zopet od nje ter pelje do Aspanga. Ker ima razdelitev v cone, je tudi skoro za polovico cenejša nego južna železnica, tako da izleti ž njo niso predragi, in so ti, zlasti za njene lepe južne kraje vredni večje pozornosti in večjega zanimanja. — Izstopil sem pri postaji «Bistriška dolina» (Feistritzthal) malo pred zadnjo železniško postajo ter se napotil ob Bistrici po prijaznej dasi jednakolične dolini v Kirchberg. Do tja se šteje dobri dve uri. Sredi pota leži vas Bistrica z lepim gradom na višini. Malo pred trgom «Kirchberg» je na griču na pol razpala gotiška cerkev. Trg ima jako prijazno lego. V gostilni «pri lipi» stoji ob hiši velikanška lipa, o kateri trdijo, da je tisoč let stara. Ondi dobivajo se tudi vstopnice za Hermanovo duplino po 50 kr. Slišal in čital sem o tej duplini uže toliko hvale, da sem sklenil obiskati jo in občudovati njeno

*) Semmering.

krasoto. Ob cesti, kakih 20 minut od trga, razprostira se ta duplina v hribu. Vodnik kazal mi je pri slabi razsvetljavi naših svetilk kapnike in razne podobščine; za izpoznavanje teh pa je bilo treba žive domišljije. Hodila sva po mnogih opolzkih lesenih stopnjicah, prelezla mnoge ozke prelaze, da sva prišla v višini hriba zopet na dan. Vedno kapanje kvarilo je obleko, a na tleh prevzročilo dosti blata in polzka tla. Dasi ne rečem, da bi duplina sama ne bila zanimiva, vendar si ona ni prisluzila omenjene hvale in je mene povsem razočarala. Ako je kdo videl veličastno postojinsko jamo in njene krasne kapnike, ne more razumeti, kako bi bila primera med njima možna. Podobnosti je toliko, kot mej veličastno palačo in raztrgano bajto. — To zdelo se mi je potrebno omeniti, da v enakem slučaju ne doživi kdo drugi jednekega presenečenja.

V tem pričelo je močno deževati in s tem mi je bila onemogočena pot po gozdu; potem sem se podal po cesti v Gloggnitz.

Semernik meji na avstrijske strani postaja Gloggnitz, na štajerski pa Mürzzuschlag južne železnice. Imeni znani sta tudi po krasnem opisu Negode v «Dunajskem Zvonu» 1880, kjer razpravlja Stritar o izletu «Slovenijanov» in «Triglavanov» na Semernik. — Čez to gorovje vodila je trgovinska cesta, 1728. l. dal je napraviti cesar Karol VI. strmo, zdaj takozvano «staro cesto;» 1841. l. dovršili so lepo, zložno «novo cesto». Bila je važna povspesjevateljica prometa. 1848. l. pričeli so graditi železnico, kot del zveze Dunaja s Trstom, po načrtih in pod vodstvom ministerjalnega svetnika pl. Ghege, kateremu so pozneje postavili v postaji Semernik lep spomenik. Železnica je bila otvorjena 1854. leta. Bila je svoječasno najvišja gorska železnica, seveda so jo v novejšem času prekosile glede višočine mnoge druge. Kljub temu je gradba vedno še veličastna in občudovanja vredna, vožnja po nji zanimiva in dražestna. Iz Dunaja odhaja v poletnem času vsako nedeljo zjutraj poseben vlak na Semernik in se vrača pozno na večer, tako da je vsakomu za zelo znižano ceno 2 gld. za tje in nazaj omogočena vožnja po Semerniku ter ž njo združitev poljubnih manjših partij. — Lepote železniške vožnje same, sedaj po visokih cestovodih nad dolinami in prepadi, sedaj ob gozdnih robih po slemenih gričev, sedaj skozi mnoge prodore od jedne strane gorovja na drugo, ne moremo tu podrobneje opisovati, isto tako ne njenih menjajočih se razgledov v nižino. Mnogi ovinki, po katerih vodi železnica po gorovji, povzročajo, da je vožnja dolgotrajna, ter da je turistu pot iz jednega kraja v drugi razmeroma kratka.

Pri postaji Semmering ide železnica v svoj najdaljši predor ter se potem spušča naravnost nizdol proti Mürzzuschlagu. Ta del pota

nima krajevnih posebnostij in torej zadošča potovanje od Gloggnitza do stacije Semmering. — Zato se pa rabi približno 3—4 ure hoda, če se ide, kar možno, v ravnej črti. Vendar so tudi od vseh postaj od Gloggnitza nadalje lepe partije po gorovji. Pota so povsod z barvami znamenovana, in večinoma lepa in zložna.

Gloggnitz je velik in lep trg. Od Kirchberga v Gloggnitz vodi cesta v mnogih serpentinah kake 3 ure; po strmih bližnicah pa se dá zelo znatno okrajšati. Vodi nas mimo gradu Kranichberga, ki je zelo velika in obširna stavba in lastnina dunajskega nadškofa, obdana z zidovji, kakor kaka mala trdnjava.

Od Gloggnitza vodi cesta v dolino do Klamma v dveh urah; potnik izbral si bode raje pot ob gozdu. Ko dospješ do Klamma, tedaj se ti odpre lep razgled. Ob tvoji desnici visoko na strmini grad Klamm v razvalinah pred teboj, v kotlini trg Schottwien, temu v ozadji cerkva Maria Schutz in nad njo dvigajoči se hrib Sonnwendstein; a za teboj v visočini drdra železnica. To je jeden najlepših prizorov na Semerniku, in kdor ne utegne večje partije, ta naj bi vsaj v Klammu izstopil, ter se podal od tod preko Marije Pomočnice na stacijo Semmering, za kar bi rabil $2\frac{1}{2}$ največ 3 ure. Priporočal bi zlasti onim dijakom, ki vračujoči se na počitke ne bi hoteli prenočevati, naj uravnajo svoje potovanje tako, da od jednega vlaka do drugega preostane toliko ur, da v vsej zložnosti lahko napravijo ta pot. V tem slučaju bil bi jedini zadržek prtljaga, ako je niso oddali, kar je treba preje uravnati.

Klamm, čegar razvaline so ohranjene, bil je vsled svoje lege na skoro navpični strmimi nepremagljiv grad. Turki so ga oblegali brezvpešno l. 1529. in 1683. na poti proti Dunaji. 1801. l. treščilo je vanj in pogorel je večinoma. Knez Lichtenstein, v čegar lasti je sedaj, dal je razvaline popraviti in jih varuje nadaljnega razpada. — Schottwien je dolga vas, obstoječa iz jedne vrste hiš ob vsakej strani ceste. Nekdaj prislužili so si prebivalci zelo mnogo s prevažanjem in priprego, sedaj donašajo njim, kakor tudi vsem drugim krajem po Semerinku, poletni stanovalci in izletniki dokaj dobička. Mnogo rodbin ima na Semerniku svoja letovišča, drugi stanujejo ondi v poletnem času ali vsaj o počitkih, a vzlasti v nedeljah je ondi vse polno izletnikov in turistov. Da se vedno bolj širi in šopiri židovstvo, je žalostno, a umevno. — Marija Schutz je lepa prostorna romarska cerkev. Pod glavnim altarjem izvira bister studenec izlivajoč se v malo duplino. Vodi pripisujejo čudodelno moč. Poleg cerkve stoji nekaj hiš in gostilna. Sem privede tudi pot po gozdu iz Hirschberga v Bistriški dolini v kakih $3-3\frac{1}{2}$ urah.

Za cerkvijo vodi pot v serpentinah na Sonnwendstein, katerega bi podomačil «Osojski vrh», 1523 m. (Semernik ima v svojej višini 980 m). Tu je velika in izborna urejena «Friderik Schulerjeva planinska koča,» katero je otvoril avstrijski turisti klub 1886. l. Od tod je le malo hoda do vrha z veličastnim razgledom. Lepa pot vodi po gozdu nizdolu k gostilni «pri nadvojvodu Ivanu» v obližji postaje Semernik.

Od cerkve M. S. vodi vozna pot po gozdu, naposled združiča se s cesto, na semerinško višino, vendar se vzdiguje le malo, ker je cerkev sama uže na višavi (759 m.) Kdor torej hoče opustiti obisk hriba Sonnwendstein, pridobi s tem kako poldrugo uro. — Poleg dobre in drage gostilne «pri nadvojvodu Ivanu,» ki ima vedno dosti obiskovalcev, je spomenik, postavljen povodom dovršitve (stare) ceste čez Semernik; ki pa je zanemarjen ter bode kmalu zapadel propadu. Od tod je oddaljena postaja Semernik pičlo $\frac{1}{4}$ ure, ravno pred uhomom v glavni in največji železniški predor.

Ko sem pred 2 leti prepotoval semerniške kraje, ugajala mi je pot izvanredno in zelo sem lani obžaloval da mi je dež nekoliko onemogočil ponovitev po drugej smeri. Sklenil pa sem, ob prvi priliki zopet ponoviti potovanje. Prepričan sem da bode ugajala pot vsakemu. Gotovo so jo sloven. dijaki dozdej zanemarjali le radi tega, ker niso bili zadostno opozorjeni nanjo.

Hribolazcem ugajala bode pot na Snežnik (Schneeberg 2061 m.) najpriljudnejši cilj dunajskim turistom. Najpripravnejša je pot iz postaje Payerbach. Na hribu je velik planinski hotel «Baumgartnerjeva koča». Za poset snežnika, ki je pa uže težavnejši, dobiti družbe menda ne bo nikdar težavno.

«Slovenija» ima lepo navado, prirejati vsako leto svoj binkoštni izlet. Gotovo bi bilo primerno, ako se dogovore dijaki ter ponove izlet na Semernik, ker bi se sešli lahko s «Triglavani», «Ilirci» in slov. montanisti iz Ljubnega. Tako priredil bi se lahko zopet kongres slovenskega dijaštva na nekdej slovenski, sedaj žal potujčeni zemlji. Res da združuje in zblizuje «Sava» slov. dijaštvo, da torej izpoznavanje in pobratimstvo ne bi imelo več onega pomena kot pred 15 leti, ali kljub temu se mi zdi, da ne bi bila neprimerna zopetna izvršitev te ideje.

Vestnik

Tovariši, abiturijenti! Nekoliko prijaznih slov do Vas. Še nekaj dnij in kot prosti državljani zapustite šolske klopi. Polni mladega navdušenja pridete iz srednjih šol. A iz brezskrbnosti pridete prvikrat do resnejšega, da, zelo resnega trenutka: «Kaj sedaj?» Govorim danes samo Vam, kateri si mislite izvoliti posveten stan. V gimnaziji ste živeli v mnogih predsodkih o naših društvih, kar ste čuli o našem dijaškem življenji, verjeli ste, čeprav nas niste izpoznali. Ali tovariši, ali morejo, znajo, ali smejo sodite o nas oni, kateri nimajo lastne sodbe, kateri se morajo ravnati po tem, kar jim velevajo drugi? Društva, v katerih se zrcali dijaško življenje, naša «Slovenija», «Triglav» in «Sava» pridejo s časom v Vaše roke, in če sedaj soditi o nas s predsodki, ako si vi želite v svojih idealih še več, kakor smo dosegli mi, bratje, bodočnost je Vaša! Prosti bodete, tu lahko uresničite po čemer ste hrepneli v tesnih gimnazijskih vezeh. Nikari ne mislite, da se mi ne ravnamo po splošnih zakonih narave in sveta, ki potrebuje preobrazbe, korenite preobrazbe. V toku življenja ne smemo ostati nepremično pri jednej točki, kar jedenkrat velja, naj nam ne ostane dogma za vse čase, temveč napredek mora naš narod čutiti povsod, in da ga doseže, poklicano je v prvej vrsti naše dijaštvo. Bodočnost je Vaša, i najbližja bodočnost velikošolskega življenja i nadalnja narodova. Oklenite se dijaških društev, reformujte, kar se Vam bo zdelo reforme potrebno ali pred vsem ne držati križema rok in po strani kritikovati, poslušati sodbo drugih in se ravnati po njej, malomarno, vse prezirati, kakor je žalibog še v velikej meri navada sedanje slovenske srednješolske mladeži! Upamo, da to niso zadnje besede do Vas in našega dijaštva sploh.

K petindvajsetletnici akadem. društva „Slovenija“ na Dunaji. «Namen društvu je, biti duševno in zabavno središče slovenskih velikošolcev na Dunaji in gojiti dijaški živelj mej svojimi člani.» Tako slovi prvi odstavek današnjih pravil, tako — in le tu pa tam stilistiško premenjen — glasil se je oni vseh doslejšnjih društvenih «statut».

Izvrševanje tega namena pa je bilo v različnih časovnih dobah vsled posebnih razmer povsem drugo.

«Namera društva pak se ima doseči s tem, da se družabniki shajajo v zborih, v katerih se govori in predava o predmetih znanstvenega in beletrističnega zadržaja in se vrhu tega tudi prepeva» vse to «na svobodomiselnih podlagi» je smotila prva doba (I.—IX.; l. 1869—72).

«Sredstva, da se doseže društvu namen so: a) popolnoma nepolitična, znanstvena in leposlovna predavanja in pretresavanja v društvenih sejah in odsekih, nadalje petje, b) naprava društvene knjižice,» — tako je hotela druga doba (X.—XXIX.; l. 1873—83).

«Sredstva v društveni namen so: društveni shodi, seje, zabavni večeri, izleti, znanstvena in leposlovna predavanja, gojenje glasbe, društvena čitalnica in knjižnica,» — program tretje dobe (XXX.—L.; l. 1884—94).

V razliki teh izraža se nam kar najbolje samozavest in moč društva, mnenje ogromne večine v njem, pa tudi naraščaj njegovega delovanja, razširjenje, katero je v posledujočih si dobah obvezlo to prvo stalno ognjišče

slovenskega dijaštva v tujini. Vse se je spreminjalo, člani so prihajali in odhajali, odseki nastajali in odmirali, a društvo je vedno stoječe ob svojem geslu: «Vse za svobodo in narodnost!», v obnavljajočih se sejah, slavnostih in izletih, teh najjasnejših izrazilih in merilih svojega delovanja in nehajanja, napredovalo do današnjega dne.

V kratkem času zadnjega četrstoletja so se razvile bolj in bolj tradicije, katere je vse društvo, vsak član jel spoštovati in uvaževati.

Društvene seje, zbori, vršeci se vsaj jednič na mesec, da, včasih celo na pol meseca, so bile od početka do današnjega dneva torišče vsega društvenega življa. Namenjene, «likati in zabavati društvenike o predavanji znanstvene in leposlovne vsebine, nadalje s popevanjem domačih pesnij», postale so, — dasi jim je pripadalo oskrbovanje društvenih zadev in opravil le vrhu tega, — duševna aréna, mali parlament, v katerem je nastopil prvič marsikateri poznatih prvoborcev in narodnih voditeljev. Tu so odložili «mladeniči» svojo prvo bojazen in sram, tu v vedni zgovornosti, plamtečem oduševljenju in pročitavanju neštivilnih idej so našli prvi pogled v «življenje», prvo pripravo za narodnostno borbo, pa tudi za krušni boj. Zatorej je bil razvitek društvenih sej, v katerih poslovnik, njega tvorjenje in preminjanje kot izraz prvega «ustavo»-dajstva nikakor ni bil odvažen predmet, vsikdar za društvo največjega pomena.

Slavnosti, bodisi veselice, koncerti, besede, bodisi komersi, svečanostne seje, zabavni večeri, pa izleti so le izraz društvenih sej na zunaj, proti ostalemu slovanskemu svetu dunajskemu, z zajedniškim namenom proslaviti kakega narodnega veljaka, mej njimi v prvi vrsti naše pesnike, ter pokazati hvaležnost slavljencu, pa tudi zmožnosti njegovih mladih slavilcev. Te slavnosti in izleti so bile vsikdar plod vztrajnega, vzajemnega zanimanja vseh članov, njih srečni završetek, zajedno ponos in veselje vsakega vernega «Slovenijana». — Vseh društvenih sej je bilo 318, slavnostij 37, izletov pa 10.

V prvi in drugi dobi društva so se vršile vse seje, vse slavnosti v okrožji starega vseučilišča bodisi v prvem, tretjem ali četrtem okraji. Sosebno prva doba je stala še na stališči starih spominov prvega gibanja in življenja slovenskih dijakov izza 48. leta, pa tudi še dalje nazaj. Druga doba, vršeca se po dunajski razstavi l. 1873. je popustila že nekoliko; ker vnanji preobrat dunajski po tem letu zahteval je tako, vender se je tu in tam še ohranila kaka betva, katere so se «pomahane glave», «stare hiše» pa tudi «mevželji» v veseljem spominjali.

To je preminulo v tretji dobi, ko se je vseučilišče preselilo na «Ring» in z njim vsa množica naših dijakov v sedmi, osmi in deveti okraj k rojakom medicincem, kateri so že prej bivali tu v bližini svojih klinik in velike bolnice.

S to selitvijo pa so se poizgubili našim prednikom tudi stari spomini. Starejši dijaki so sicer vedno še radi zahajali v «domovino», na priljubljeni jim Viden; mlajši, kateri niso spoznali vse velike pojezije, ki je prevevala one kraje in mestnosti, po katerih so bivali svoje dni, in to skoro od početka vseučilišča, njihovi predniki, pozabili so zdavno na to. Navzeli so se bili onega kosmopolitiškega duha, kateri je obvladal novo vseučilišče. Tovariši v študijah so si neznanci in posamne narodnosti so se obdale z uprav kineškim zidom, vsa stara «prijaznost» in «prijetnost» se je poizgubila; to novi vek: «Vsak za-se, Bog za vse!» Jedina skupna «Akad. Lesehalle» je prenehala. Zato je trebalo, da si vsako društvo ogleda, kje se nastani samo.

Slovstveni klub akad. društva «Slovenija» je izvolil stalnim tajnikom za poletni tečaj 1894 v I. seji dne 14. mal. travna mod. Komljanca. Klub šteje 12 članov, in sicer 6 modroslovcev, 5 pravnikov in 1 zdravoslavca.

I. redno sejo je imel klub dne 14. mal. travna. Rediteljem je bil izvoljen pravnik Modic. Tajnik zimskega tečaja mod. Poljanec prečita poročilo o delovanju slovstvenega kluba v zimskem tečaju, o katerem je redno poročala tudi «Vesna». Radi tega se je tudi sklenilo, da se ono poročilo ne objavi v drugih slovenskih listih. Odstopajočemu tajniku se je izrekla zahvala za marljivo delovanje.

II. seja se je vršila 19. mal. travna pod rediteljem mod. Vidicom. Čital je prav. Flerin povest «Začetek konca», vzeto iz časov Karola Velikega in njegovih naslednikov. Referoval pa je mod. Poljanec o «samomoru pri živalih», pripovedovaje slučaje, ktere je tudi sam opazoval. Pri slučajnostih se je sklenilo nekoliko stvari, tičočih se notranjih zadev.

III. seja je bila dne 28. mal. travna. Reditelj je bil prav. Žun. Prav. Flerin je nadaljeval in končal svojo zgodovinsko povest «Začetek konca», ktero je široko ocenil prav. Modic, pa tudi drugi člani izražali so svoja mnenja. Modic je potem na kratko načrta vsebino Ibsenove drame «Nora», omenil posebnosti njegovih dram ter razložil, zakaj se Ibsen ne more udomačiti na naših odrih.

Pri IV. seji dne 2. vel. travna je čital mod. Zupančič šaljivo povest «Brezbožni Antikrist v daljnogledu 19. stoletja», o katerej se je kritik mod. Jančar izrazil pohvalno. Pisatelj je obljubil na vprašanje, odkod je vzel snov svojemu spisu, poročati o tem obširneje v prihodnji seji. Reditelj je bil mod. Zupanec.

V. seja dne 10. vel. travna se je vršila pod rediteljem prav. Flerinom. Čital je prav. Žun «Nekaj o katalonske literature», kratko sestavljen pregled katalonskega slovstva. Kritikoval je spis mod. Komljanec. I. Zupančič je potem poročal o nekem v Ljubljani nahajajočem se rokopisu, o Antikristu in Sibilah, ki je l. 1682. iz nemškega preveden v slovenščino, v tretjič pa prepisan z novim pravopisom in v nekoliko «novejšo» slovenščino l. 1872. Rokopis obsega 50 poglavij na 299 straneh. Pri slučajnostih predlaga prav. Flerin, naj bi člani poročali pri sejah o novejših slovstvih, naročili si s pomočjo «Slovenije» literaren list ter se tudi večkrat shajali v zabavne večere, kar se je seveda vsprejelo. Ni pa se vspejel predlog, da bi mogli tudi nečlani «Slovenije» postati člani «slovstvenega kluba».

VI. seja je bila dne 19. vel. travna, ktere reditelj je bil prav. Kogelj. Čital pa je mod. Komljanec «Preradovičeva oda Slavjanstvu», razloživši ob kratkem tudi postanek in pomen domoljubnih pesni in pesnikov slovanskih za prebuditev narodnega življenja. Kritik prav. Žun bi bil zadovoljnejši z obširnejšim naslovom. Nato poroča prav. Flerin o socialnem vprašanju, zlasti teoretiškem, in navede glavne njegove zastopnike in nazore, kar je člane jako zanimalo. Mod. Vidic pa načrta svoj tridnevni izlet na Češko, v zlato Prago o binkošti, kjer se je uveril, da so Čehi res zelo napreden narod.

VII. sejo je imel klub dne 26. vel. travna pod rediteljem mod. Zupančičem. Čital je mod. Vidic «Gimnazijske pregrehe», katere je kritikoval mod. Komljanec. Referoval pa je prav. Kogelj o zapuščini M. Plesničarja, iz katere se razvidi, da je bil pokojnik nadarjen in marljiv delavec na slovstvenem polju.

VIII. redna seja se je vršila dne 2. rožnika. Reditelj jej jej bil prav. Šešek. Čital je mod. Jančar «Dostojevski». Kritik mod. Vidic, omeni, da bi bilo treba povedati nekoliko več o pisateljevih spisih, kar obljubi čitatelj storiti prihodnjič. Prav. Kogej omenja v svojem referatu o slovanskih prevodih, iz katerih slovanskih jezikov je v slovenščino že največ prevedenega in da bi morali biti prestavljalci oprezniji, da se ne bi isti spisi prevajali po večkrat. Potem pa poroča še mod. Vidic nekaj o Zoli in njegovih delih, očrtavši v kratkih potezah tega znamenitega francoskega pisatelja.

Club „Tomislav“ je imel svojo III. redno sejo 10. maja. Predsednik poroča mej drugimi, da dohaja klubu «Dom i Svet» in to po posredovanji t. Neumanna, za kar mu izreče hvalo. Javlja za tem, da želji, katero so izrazili nekateri člani gledé na nabavo listov «Hrvatske», «Trna» in «Prosvete», odbor ne more udovoljiti, dokler se klubu ne zboljšajo denarne okolnosti. Dalje je predložil odbor poslovnik, kateri se je odobril en bloc.

Zab. del se je vršil pod spretnim vodstvom g. med. Heumer-ja jako prijetno.

Dne 8. junija se je priredila IV. redna seja, na kateri je t. predsednik članom objavil veselo novico, da je «I. hrvatska štedionica» poslala klubu podporo 50 glđ. Dalje poroča, da sta se upravnitvi «Vesne» in «Slovanskega Sveta» odzvali odborovi prošnji ter da dohajata imenovana lista klubu brezplačno; naročil pa se je strokovni list «Oesterreichische Monatschrift für Thierheilkunde». Gledé na željo nekaterih članov, naj odbor nabavi «Slovenca» in «Rimskega katolika», obvešča predsednik skupščino, da odbor ne misli oskrbeti napominanih listov, in pojasni zajedno, zakaj ne more ustreči želji.

Ker je odstopil jeden preglednik, izbran je bil na njegovo mesto t. Al. Baziljanac. Zatem je sledilo nekaj predlogov tičočih se doklade in mesečnega prispevka za avg. in sept. in pri tem se je vnela dosti burna debata. Skupščina je sklenila naposled, da mora vsak član plačati mesečnino tudi za avg. in sept. in pri predzadnjem shodu naloženo doklado, ker bi se imeli inače v jeseni zopet boriti z velikimi denarnimi neprilikami, kakor pri početku kluba.

Zabavo je vodil izborni g. tehn. Biluš. Da se je društvo lepo zabavalo, v to je obilno pripomogel klubov tamburaški zbor, ki je zopet udarjal pod vodstvom t. Auera več hrvatskih, slovenskih in bolgarskih komadov.

Obeh skupščin so se udeležili kot gostje Čehi, Slovenci in Hrvati.

Mr. . . .

Vseh medicincev v Cislitvaniji je bilo v preteklem tečaju 4901 rednih in 399 izvanrednih; ti se razdelele sledeče na posamezna vseučilišča: Dunaj 1899 red., 215 izvr.; Inomost 270 r., 16 izvr.; Gradec 510 r., 32 izvr.; Praga (nemško) 596 r., 15 izvr.; Praga (češka) 1001 r., 18 izvr.; Krakov 415 r., 41 izvr.

Židovski in židovskoliberalni dijaki v Budapešti so napravili (najbrž naročeno) manifestacijo za novo zakonsko predlogo, ter telegrafovali pri tej priliki cesarju. Vdanostna izjava cesarju zaradi nameravane postave o civilnih zakonih, ki je le v povelečevanje izraelstva, od tistih dijakov, ki so malo poprej z demonstracijami pri Košutovi smrti javno pokazati svojo udanost madjarski državi, katera naj bi se odcepila po načrtu Košutovem od Avstrije! Pa «extra Hungariam non est vita». vsakako pa gotovo «non est ita». Seveda vlada tam rada gleda take manifestacije, ker si pričakuje

od njih saj malo podpore; in vse naše časopisje, kar pripada «Concordiji», ne vé prehvaliti zavednosti in politične zrelosti teh dijakov. — A pri nas?

Dorpatsko vseučilišče se bode premestilo kakor poročajo listi leta 1895. v Minsk. Nemce v Rusiji zadene s tem hud udarec.

V Nemčiji pohaja poljedelske šole nad 800 slušateljev in niti jeden žid. — Značilno za ta rod in njegovo «vedoželjnost».

Zveza rojaških društev (Landsmannschaften) v nemškem cesarstvu je sklenila v svojem kongresu v Koburgu, da odslej ne smejo ta društva vzprejeti nobenega žida kot uda ter da morajo pozvati dosedanje židovske člane k izstopu. — Tudi «buršovske zaveze» v Nemčiji ne vzprejemajo židovskih članov. A pri nas je le preveč tolerance do židovstva vsaj v nekaterih krogih in društvih dijaških.

„**Časopisa pokrokového studentstva**“, je izšla 1. štev. 10. maja, ker je moral za nekaj časa prenehati radi izjemnega stanja. List se je moral preseliti iz narodnega središča v Novi Bidžov, a sotrudniki so ostali še vedno jednako navdušeni za svobodo ne strašče se nobenega pritiska. «A co nás všechny proniká až do hloubi, jest naudusitelná, nepotlačitelná vira v úspěch naši činnosti, nová odvaha, která nám velí: nestvúpiti nikde a v ničem, nejméně pak nátlaku a hrozbám.»

Vseučiliški shod so priredili dijaki praškega češkega vseučilišča dne 6. maja, katerega se jih je vdeležilo nad 600. Izmej profesorjev sta bila navzoča samo dva. Na shodu se je jednoglasno vzprejela resolucija glede češkega vseučilišča v Brnu, ki se glasi: «Češki akademiki v Pragi, ki smo se sešli na vseučiliškem shodu 6. maja 1894 in posvetovali o potrebi novega češkega vseučilišča na Moravskem, naznanjamo, da je smatramo za neobhodno podlago nadaljnega kulturnega razvoja narodovega in za najgotovješe sredstvo, da Moravska doseže ono znamenito mesto, katero zaslúži po svojem prirodnem bogastvu in slavnej preteklosti.

Ker vemo, da bi bilo danes zaman pošiljati o tem novo peticijo na državni zbor, in uvidevši dalje, da bi ne bila pomoč ta na mestu tam, kjer je neobhodna dolžnost države, obžalujemo, da vlada ni izpolnila svoje dolžnosti jedino z ozirom na razne politiške strani, akopram je izpoznala to zahtevo za opravičeno l. 1890 in nobenega važnega vzroka proti njej navedla. Mi izrekamo svojo nevoljo, da se tako zanemarjajo kulturne potrebe našega naroda in pozivljemo pred vsem naš narod in vse poklicane činitelje v obče, da bi se potegnili za brzo izpolnitev naše zahteve in pričakujemo vsaj od čeških profeserjev vseučiliških da podajo solidarno s slušatelji vladi memorandum o potrebi češkega vseučilišča na Moravskem.»

Češki dijaški list toži o pomanjkanji knjig na češkej pravniškej fakulti v Pragi. Slušatelji morajo le pisati pri predavanji, ker profesorji ne puste, da bi se litografovala njihova predavanja, 12 let uže obstoji češko vseučilišče, in vender je še tako malo čeških knjig. Omenjeni list želi, da bi se vsaj prevajale boljše tuje učne knjige, zlasti pa, da bi društvo čeških pravnikov «Všehrd» izdajalo pravniško kjižnico, kjer bi izhajale knjige za «učče se pravnike».

Listek.

Naša opera. Slovensko gledališče je z ustanovitvijo opere neizmerno napredovalo. Dolžnost vsakega izobraženca je, da pripomore k temu, da se nam naša opera ohrani in vzdrži, da se ji omogoči napredovanje v smeri, katero je pričela tako srečno in tako častno. Povspeshevanje z besedo in dejanjem priporočamo slovenskemu dijaštvu. — V nobeni umetnosti ni širše občinstvo v tako bistveni zvezi z umetniki, kakor pri drami; zato upamo, da nam vodstvo našega gledališča ne šteje v zlo, ako mu razodenemo nekatere želje in nasvete, saj storimo to le iz ljubezni in skrbi do stvari same. — Približuje se nova sezona, delokrog bode se ji odmeril in zato mislimo, da so na mestu naše besede.

Slovenska opera ustvariti in ohraniti si mora še le svoj repertoar. Zelo srečno izbrane so bile opere: «Cavalleria» — «Čarostelec» — «Prenočišče v Granadi» in «Prodana nevesta». One, v zvezi s «Teharskimi plemiči» (dozdaj jedino našo večjo spevoigro) in «Starim ženinom» naj bi se vzdržale vedno na repertoarju. — Treba pa je vendar vsako leto nekoliko novitet. Obeta se nam «Poljub» in «Orožar iz Vormsa», operi, ki bote brez dvoma dosegli velik uspeh. Opozorili bi vodstvo opere, naj si, če možno, pridobi še: «Roža iz Pontovedre», ki se je letos z dovršenim uspehom vpriporilo v dunajskim dvornem opernem gledališču, morda tudi: «Zlati križ» (Brüll), «Stradella» (Flotow), «Postiljon Conžimoski» (Adam), «Lehko noč, gospod Pantalon» (Grisar), opere, ki so v repertoarju vseh večjih gledališč in uprizoritev ne bi prizadevala prevelikih težkoč. — Da se oziramo tudi, ako se nam ponudi prilika, na proizvode domačih talentov, to je samo ob sebi umevno. Upamo da nam bo v kratkem možno uprizoriti novo izvirno slovensko opero. A tudi starejše spevoigre naj bi se zopet obudile. Nekdaj zelo priljubljeni «Tičnik» Ipavčev, — «Gorenjski slavček» Foersterjev. — «Jamska Ivanka» Vilharjeva naj bi se na novo uprizorili. Nikar se ne ustrašimo, da bi ti pohlevnejši proizvodi ne vztrajali poleg velike opere. Razlika mika in v mnogoličnosti ustreže se vsem. Hvalevredno je sicer, da se v obče neče uprizarjati operet ali sem ter tje bi ponovitev boljših operet n. pr. «Vzbujeni lev» — ali «Carobne gosli» gotovo ne bila okusu na kvar. Tako bi tudi ponovitev uže 1877 l. uprizorjene Donizettijeve «Marija, polkova hči» Blodekove opere «V vodnjaku» in Wurmbovega «Codrillo», pripomogla k raznovrstnosti. Imenovana dela, ako se vzdrže (in ni treba, da bi bila vsa v jednem letu na vrsti) dala bi repertoar, s kakoršnim se ne ponaša vsako manjše operno gledališče. Varovati se je le prepogostih ponovitev jedne opere v teku jednega leta, naj še tako dobro vspeva, kajti s tem prenasiti se občinstvo in marsikatero delo mora vsled tega prezgodaj v arhiv.

Da nam je skrbeti za pevsko osobje, da se nam ohranijo dosedanji dobri solisti, da se jim pridružijo novi, da se razbremenijo posamezna moč, a zopet uporabljajo primerno, in da se obrača skrb na epizodiste in zbor, — tega nam ni treba povdarjati, saj zato skrbi dobro uprava naše opere, ki je dokazala, da je sposobna težko svojo nalogo izvrševati tako, da si pridobi popolno priznanje in najlepše vspehe.

F. G.

Interesanten je „Slovenčev“ listek v št. 116. kjer opravičuje z največjo zgovornostjo, da se sme v spisih za mladi no risati tudi pregrešno in slabo, — naj ona izpozna resnico življenja. — To storil je «Sl.» ker

je »Popotnik neljubo kritikoval »Pomladne glase« ljubljanskih bogoslovcev. — Ko pa se je v »Vesni«, I. 1, v listu, ki ni namenjen otrokom, omenila prav pogosta povsem realna stvar v povesti in razpravi, o j kako je planil po nas ne le »Slov. Narod«, temveč tudi isti pobožni »Slovenec« — V koliko in koliko člankih nad in pod črto mrgolelo je o brezboštvu, o nemoralnosti itd. itd. — Oj principi! kako ste trdni! Oj prepričanje kako si neomahljivo! — Pripomnimo še, da je kritika v »Popotniku« v polni meri dostojna in stvarna. Vidi se, da je potreba tako kritiko — odpraviti — — —

Operni pevec g. Naval iz Frankobroda (naš rojak g. Pogačnik) je nastopil v operni stagione v gledališči ob Dunajčici dvakrat v ulogi grofa Almavive v Rossinijevem »Seviljskem brivcu« in v ulogi vojvode v Verdijevem »Rigolettu«. Vsi dunajski listi hvalijo ga kot izbornega pevca. Vspех je bil torej popoln. —

G. Bučar angažovan je za opernega pevca v Lipsijo. — Tako vspevajo naši umetniki v tujini. —

Češka književnost. V zalogi Simačkovi v Pragi izhaja zbirka novel v snopičih po 10 kr. — Najnovejši 20. snopič prinaša »Bojne povesti« napisal Edmondo de Amicis, prestavil Vaclav Hanuš. 2 del (1. del obsega 10. snopič) Izmej drugih priobčitev te zbirke omenimo le: zvezek 4. »Sedlak kavalir« (I. Verga), po katerem je posnet libreto slavnoznane opere »Cavalleria rusticana«, — »Pikova dama« in druge novele Puškinove (zv. 11) — »Ciganski baron« iz madjarskega, od Jókaja (zv. 7) — »Zakaj«? hrvatski napisal Sandor Gjalski (zv. 17).

Husova Kollej. V zadnjem času se je začelo na Češkem razpravljati, ali bi se ne ustanovilo proti »kolleji Arnošta iz Pardubic« nova »Husova kollej«, za kar bi se uporabil denar, ki se je nabral za Husov spomenik. Večina čeških narodnih listov se je izjavila, da bi bil to pač najlepši pomenik in spomenik Husu.

Dějiny české literatury (Zgodovino č. 1.) piše Jaroslav Vlček. Te zanimive tudi nam potrebne knjige je izšel 3. snopič, ki govori o reformaciji češkeje v 15. stoletji. Cena snopiču je 90 kr.

Gebauer. Znani češki učenjak je izdal prvi del svojega strokovnjaškega dela »Historická mluvnice jazyka českého. I. Hláskoslovi. Knjigo priporočamo našim kolegom, ki se pečajo s slavistiko.

Predjamski grad (Lueg) na Notranjskem prinaša »Zlata Praha« v štev. 23. Podobno narisal je Vaclav Jansa.

Iz stare Prage. Zgodovinski obrazi od dr. Sig. Wintera. — V tej zbirki podaje nam pisatelj štirinajst slik, v katerih srečno združuje zgodovino in pesništvo, risoč življenje pražko koncem 16. in pričetkom 17. veka; opisujoč razmere in usode Pražanov pred in po osodni bitki na Beli gori. — Knjiga izšla je v elegantni izdaji pri J. Ottu.

— »VESNA« izhaja 20. v meseci na 24 straneh ter stane za vse leto 2 gld.
Rokopise, dopise in naročino sprejema uredništvo in upravnništvo na Dunaji: Wien,
VIII., Lange Gasse. 48.

Odgovorni urednik dr. Fr. Tomišek. — Zalagajo »Vesnani« na Dunaji.
Tiska Dragotin Hribar v Celji.